

DELOVANJE ELEMENTA ENOTE ZA SPECIALNO DELOVANJE

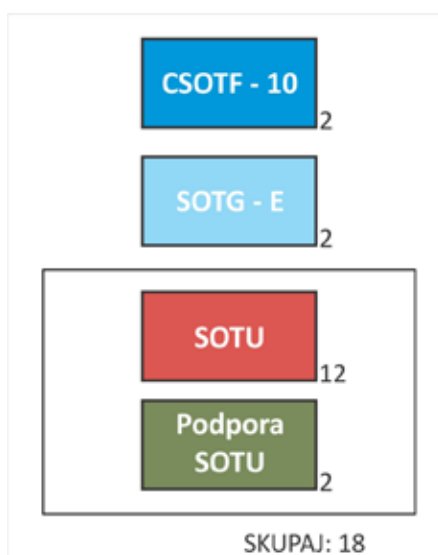
Konec leta 2012 je bila v vrhu Slovenske vojske sprejeta odločitev, da se v mednarodno operacijo ISAF napoti tudi element Enote za specialno delovanje SV (ESD), in sicer kot del dvajsetega kontingenta Slovenske vojske (SVNKON 20 ISAF). Tako je bil meseca septembra 2013 element ESD poslan pod okrilje komponente specialnih sil ISAF (ISAF Special Operations Forces – SOF), in sicer pod poveljstvo ameriško vodene enote Combined Special Operations Task Force 10 (CSOTF-10).

ORGANIZACIJA ELEMENTA ESD

Celoten element ESD SVNKON 20 ISAF je štel 18 pripadnikov. Od tega so štirje pripadniki sestavljali Element za podporo poveljevanju in kontroli, in sicer dva v bataljonskem poveljstvu CSOTF-10 ter dva v četnem poveljstvu Special Operations Task Group East (SOTG-E). Bojni element je štel dvanajst ljudi, dodana pa sta mu bila tudi dva pripadnika za podporo, in sicer specialist za navajanje zračne podpore (Joint Terminal Air Controller ali krajše JTAC) in pripadnik za zagotovitev delovanja. Vseh štirinajst pripadnikov je delovalo v sklopu skupne (mišljeno v smislu „Combined“) enote, imenovane Special Operations Task Unit (SOTU), v kateri so pripadniki ESD sodelovali s pripadniki US SF Operational Detachment Alpha ali skrajšano OD-A.

PRIPRAVE NA NAPOTITEV

ESD je v času od meseca novembra 2012 do julija 2013 izvedel organizacijske in izvedbene priprave za napotitev elementa na MOM. V tem času se je Element za podporo poveljevanju in kontroli povezal s Poveljstvom specialnih sil OS ZDA za Evropo (Special Operations Command Europe ali SOCEUR), v povezavi s katerim smo izvedli tudi proces pregleda zmogljivosti ESD in SV za sodelovanje v sklopu strukture ISAF SOF. Produkt pregleda zmogljivosti je bil skupni načrt priprav z 10. skupino specialnih sil oboroženih sil ZDA (krajše 10 SFG(A), s katerim smo v naslednjih mesecih odpravili še zadnje pomanjkljivosti v pripravljenosti elementa.

Organizacija elementa ESD SVNKON 20 ISAF.

Bojni element je v tem času izvedel proces usposabljanja, ki se je začel s sklopom individualnega usposabljanja pripadnikov in nadaljeval s sklopom enotovnega usposabljanja, ki je kulminiralo z izvedbo taktične vaje „LYNX 2013“. To smo izvedli meseca marca 2013 v sodelovanju z US OD-A iz 4. bataljona 10 SFG(A) in naslednjimi enotami SV: 20. MOTB, 15. HEB, LETŠ, 460. AB in 11. BZV. V sklopu taktične vaje smo preverili ter potrdili zmogljivosti elementa ESD SVNKON 20 ISAF za izvajanje specialnega delovanja ter združenega bojevanja rodov v podporo nalogam protiuoporništva (Counter Insurgency Operations ali skrajšano COIN), in sicer v pogojih asimetričnega bojišča, na kakršnem delujejo sile ISAF.

V nadaljevanju smo meseca aprila 2013 v centru Joint Multinational Readiness Centre (JMRC) Grafenwoehr, v Nemčiji, izvedli štiritedensko skupno urjenje elementov CSOTF-10. Na dogodku so poleg nosilne enote US 3-10 SFG(A) sodelovale tudi enote specialnih sil iz Madžarske, Romunije, Estonije, Slovaške, Hrvaške in Finske. V sklopu urjenja smo se prvič srečali s celotno strukturo SOF bataljona in tako dobili celoten vpogled v način delovanja ter obseg zmogljivosti tovrstne enote. Na vaji smo uspešno potrdili interoperabilnost elementa ESD z NATO SOF elementi, kar je bil še zadnji uradni pogoj za napotitev na operacijo.

Kot zaključek sklopa usposabljanja bojnega elementa smo meseca junija 2013 izvedli še zadnje enomesečno skupno usposabljanje z US OD-A iz 4-10 SFG(A). V sklopu tega smo nadgradili usposobljenost bojnega dela elementa ESD za bojevanje v urbanem okolju.

Po uspešno zaključenem procesu usposabljanja elementa smo se v naslednjih mesecih posvetili še zadnjim materialnim in administrativnim pripravam za samo napotitev na MOM.

NAPOTITEV IN UMESTITEV V CSOTF-10

V sredini meseca septembra 2013 se je glavnina elementa ESD premaknila iz Slovenije v Afganistan. Prvi teden smo preživeli v vojaškem oporišču Bagram Air Field ali krajše BAF, severno od Kabula, kjer smo izvedli administrativne postopke ob prihodu v območje delovanja in prepakirali materialna sredstva ter jih pripravili za nadaljnje premike do končne lokacije bojnega dela v provinci Laghman. V naslednjem tednu so sledili premiki moštva in opreme ter operativne priprave na delovanje. Štirje pripadniki elementa za podporo poveljevanja, ki so delovali v različnih poveljstvih CSOTF-10, so se premaknili na svoje končne lokacije in začeli integracijo v svoje delovno okolje. Hkrati se je bojni del v sklopu skupne SOTU, na svoji končni lokaciji v Assistance platform (AP) Mehtar Lam, v provinci Laghman, seznanil z obveš-

Dvig slovenske zastave v poveljstvu CSOTF-10, Camp Vose, Kabul (oktober 2013).

čevalno-taktično situacijo v provinci, z geografsko razporeditvijo sil CSOTF-10, z razporeditvijo konvencionalnih koalicijskih sil in afganistanskih varnostnih sil (Afghanistan Security Forces ali ANSF) ter z njihovimi zmogljivostmi.

V tistem obdobju je imel CSOTF-10 bataljonsko poveljstvo stacionirano v vojaškem oporišču Camp Vose (znotraj Camp Phoenixa), v Kabulu. Pod njim sta delovali dve četni poveljstvi, in sicer SOTG-West v provinci Logar in SOTG-East, stacioniran v vojaškem oporišču Jalalabad Air Field ali krajše JAF, v provinci Nangarhar. SOTG-E je bil v mesecu oktobru 2013 nadrejeno poveljstvo našega SOTU Laghman, poleg tega pa še skupnim SOTU v provincah Nangarhar, Kapisa in Kunar.

DELOVANJE

Element ESD SVNKON 20 ISAF je bil napoten v ISAF z nalogo izvajanja ene izmed temeljnih oblik specialnega delovanja, imenovane vojaška pomoč (NATO termin Military Assistance oz. skrajšano MA), ki je tudi osnovna naloga matične enote CSOTF-10.

Tako CSOTF-10 s svojimi SOTU sodeluje s specialnimi policijskimi enotami na ravni provinc, tako imenovanimi „Provincial Reaction Company“ oz. skrajšano PRC. Te so vojaško organizirane posebne policijske enote, namenjene predvsem za ukrepanje ob hujših varnostnih grožnjah ter za izvedbo aretacij, kjer se pričakuje uporaba oboroženega odpora. Kljub vojaški organiziranosti pa PRC niso namenjene za izvajanje bojnega delovanja v vojaškem smislu, saj nimajo lastne težje

oborožitve in specifične rodovske podpore, s katero razpolagajo vojaške enote. Tako je ena izmed temeljnih nalog SOTU povezovanje različnih afganistanskih nacionalnih varnostnih struktur in sil ISAF za izvedbo zahtevnejših nalog, kjer se pričakuje močnejši odpor nasprotnika.

Vendar pojdimo po vrsti. Spekter nalog skupnih enot SOTU znotraj temeljne naloge Vojaška pomoč je zelo širok. NATO SOF termin, ki je v uporabi, je „Tactical Train, Assist and Advise“.

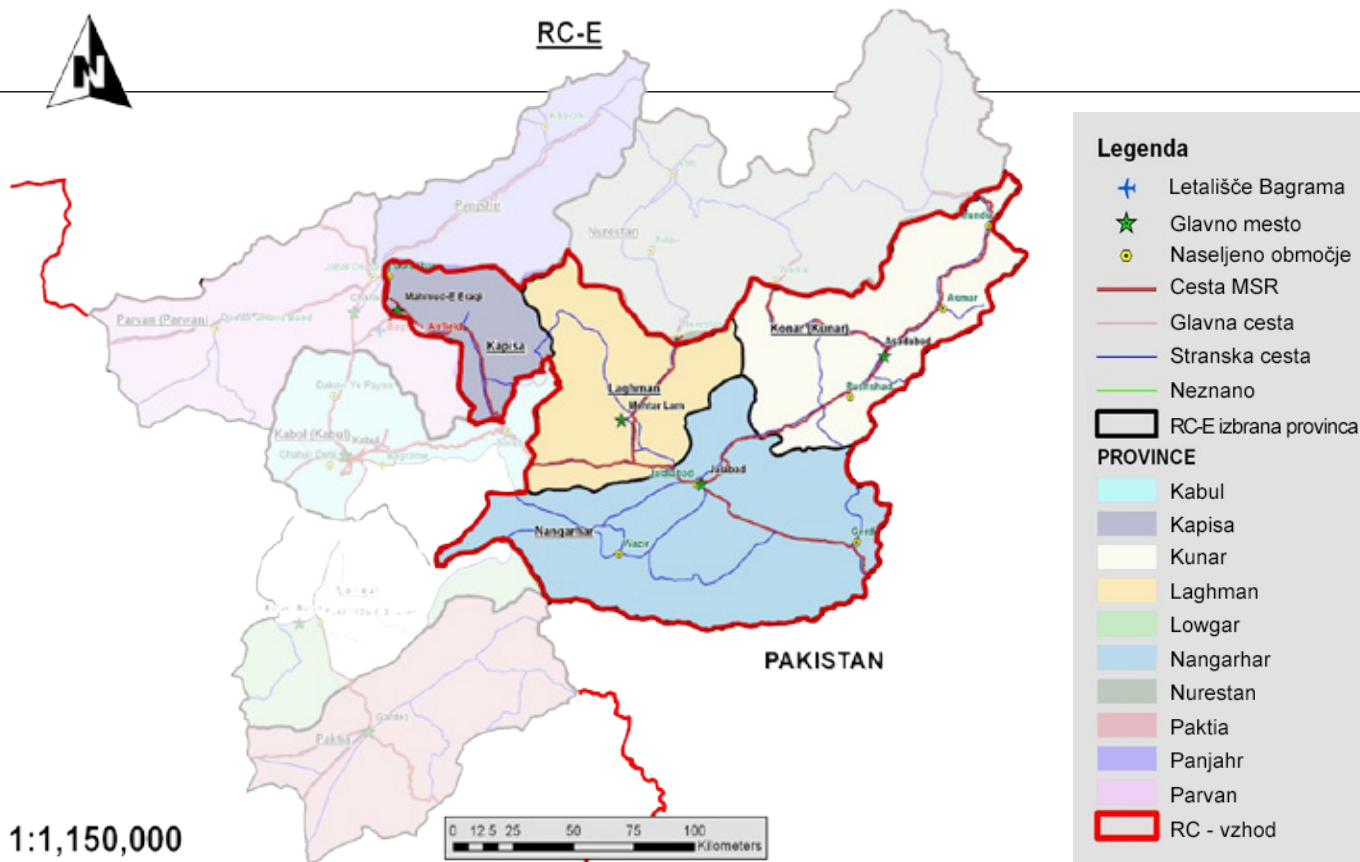
Začnimo s funkcijo Train, torej z usposabljanjem. Za razporeditev v enote PRC morajo afganistanski policisti uspešno zaključiti temeljno usposabljanje v enem izmed treh vadbenih centrov, imenovanih „Special Police Training Center“ ali skrajšano SPTC¹. Po razporeditvi v enote PRC proces usposabljanja in urjenja le-teh prevzamejo SOTU. Te izvajajo individualno usposabljanje in urjenje policistov PRC v splošnih in specialističnih individualnih veščinah. V nadaljevanju izvajajo enotovno usposabljanje, hkrati pa tudi usposabljanje poveljniškega kadra za načrtovanje in izvajanje taktičnih nalog.

V sklopu funkcije Assist, torej pomoč, izvajajo, kot že ime pove, pomoč pri načrtovanju, organizaciji in sami izvedbi taktičnih nalog. V fazi načrtovanja in organizacije pomagajo npr. pri zagotavljanju kakovostnih obveščevalnih podatkov, ki jih vzporedno z afganistanskimi varnostnimi silami zbirajo različne strukture sil ISAF in tudi druge varnostne organizacije iz koalicijskih držav, ki delujejo v območju delovanja. Pomagajo pri zagotavljanju različnih vrst podpore,

bodisi s strani afganistanskih varnostnih sil bodisi s strani sil ISAF. Vrsta podpore je odvisna od tipa naloge, od zahtevnosti taktične situacije in od geografskega okolja (včasih tudi od vremena). Variira lahko od relativno preprostega protiminskega čiščenja komunikacij in zagotavljanja sil za hitro posredovanje pa do zelo kompleksne zračne podpore. Ta navadno vsebuje več različnih elementov, kot so zračni nadzor cilja ali območja, ki ga izvajajo različna brezpilotna letala (Unmanned Aerial Vehicles ali UAV) ali različne platforme zračnih plovil s posadko (Intelligence, Surveillance & Reconnaissance ali ISR), elektronski nadzor cilja ali območja (Electronic Warfare ali EW), različne oblike ognjene podpore iz zraka (Close Air Support – CAS), ki jo zagotavljajo bodisi helikopterji (Aerial Weapons Teams ali krajše AWT s helikopterji AH-64D), bodisi letala, kot so A-10, F-15E, F-16, B-1B in AC 130 H/U. Vsaka od teh zračnih oborožitvenih platform ima svoje prednosti in slabosti, tako da je predvsem od naloge, geografskega okolja in pa vremena odvisno, katere platforme bo SOTU uporabila².

V sklopu faze organizacije in načrtovanja nalog je najpomembnejši del proces odobritve, ki vedno poteka vzporedno, in sicer po afganistanski nacionalni ter ISAF liniji vodenja in poveljevanja. Po afganistanski liniji poteka od PRC preko poveljnika provincialne policije (Provincial Chief of Police ali krajše PcoP) do guvernerja province (Provincial Governor ali PGov) ter po ISAF liniji od SOTU preko (v našem primeru) SOTG-E in CSOTF-10 do poveljstva ISAF SOF. Hkrati s procesom odobritve se izvedeta tudi koordinacija in sinhronizacija s konvencionalnimi silami, in sicer preko ISAF taktičnih enot v geografskem območju delovanja do, v našem primeru, regionalnega poveljstva vzhod (Regional Command East ali krajše RC-E). Kot opomba, komponenta specialnih sil ISAF ni podrejena konvencionalnim silam ISAF, tako da SOTU za izvedbo nalog ne potrebuje odobritev regionalnega poveljstva, vendar ker ji le-to navadno zagotavlja različne oblike podpore, morata biti izvedeni vsaj koordinacija in sinhronizacija delovanja za izvedbo posamezne naloge.

Zaradi operativnih ali strateških učinkov, in pa včasih tudi zaradi politično

1:1,150,000

občutljivih ciljev, se načrte za vsako nalogo detajlno pregleda na vseh predhodno navedenih ravneh, izvedba pa se navadno odobri na operativni oz. v določenih politično občutljivejših primerih tudi na strateški ravni.

V fazi izvedbe naloge SOTU pomaga pri taktični koordinaciji in sinhronizaciji vseh elementov podpore. V tem segmentu pride do izraza tudi funkcija Advise, torej svetovanje. Vodstvo nad izvedbo nalog je izključno v domeni afganistanskih sil, tako je poveljujoči bodisi poveljnik PRC bodisi neposredno PCoP. SOTU tako v teku izvedbe naloge izvaja funkcijo taktičnega svetovanja (Tactical Advise) partnerskim silam. To pomeni, da je SOTU navzoča v območju delovanja in izvaja nadzor delovanja ter taktično svetovanje partnerskim silam, hkrati pa izvaja tudi prej omenjeno taktično koordinacijo in sinhronizacijo elementov podpore.

Kot opomba, SOTU in njeni pripadniki lahko v sklopu izvedbe naloge zaradi političnih omejitev s strani afganistanske vlade uporabijo oboroženo silo samo v primeru samoobrambe, in sicer za lastno zaščito ali pa za zaščito svojih afganistanskih partnerjev (v drugem primeru predvsem z uporabo ognjene podpore iz zraka, ki pa mora biti zaradi strogih omejitev pravilno stopnjevana). Pravila delovanja ISAF SOF so zaradi političnih implikacij

zelo stroga. Za nadzor nad spoštovanjem le-teh pa imajo preko različnih zračnih platform neposredni vpogled v taktično izvedbo naloge in samo dogajanje na terenu tudi vse ravni udeleženih poveljstev ISAF SOF (v našem primeru SOTG-E, CSOTF-10 in ISAF SOF). Tako lahko nadrejena poveljstva neposredno spremljajo in nadzirajo izvedbo nalog ter po potrebi zagotavljajo dodatno pomoč pri koordinaciji in sinhronizaciji bojišča z ostalimi strukturami sil ISAF. V primeru izrednih dogodkov, kot so na primer civilne žrtve, pa izvajajo tudi vse potrebne postopke za preprečevanje težjih političnih posledic.

ZAKLJUČEK

Element ESD je na začetku meseca aprila 2014 zaključil z izvajanjem svojih nalog in se v sredini istega meseca premaknil z vseh treh lokacij, na katerih so delovali posamezni elementi v BAF. Tam smo v naslednjih dveh tednih izvedli administrativne in materialne priprave oziroma pakiranje materialnih sredstev za premik v Slovenijo in v začetku meseca maja 2014 tudi sam premik.

SV in predvsem ESD sta z uspešno zaključeno napotitvijo elementa ESD SVN-KON 20 ISAF pridobila neprecenljive izkušnje za izvajanje skupnega združene specialnega delovanja v podporo protituporniškim operacijam in hkrati tudi

najboljšo možno potrditev interoperabilnosti ter usposobljenosti tako posameznikov kot tudi same enote.

Z delovanjem v skupnem združenem okolju operacije ISAF je SV tudi v praksi potrdila ciljne zmogljivosti specialnih sil SV za izpolnjevanje obveznosti RS do sistema kolektivne obrambe zveze NATO.

S sodelovanjem v silah ISAF SOF je SV potrdila svoj položaj v strukturi NATO SOF in partnerstvo s specialnimi silami oboroženih sil ZDA, ki delujejo pod okriljem Poveljstva specialnih sil OS ZDA za Evropo (US SOCEUR). Prav tako je pripomogla pri vzdrževanju in širitvi NATO SOF mreže ter pri nadgradnji skupne interoperabilnosti. Oba elementa sta ključnega pomena za razvoj in delovanje specialnih sil SV v prihodnosti.

Kristian Beršnak

¹ ISAF SOF za ustrezno delovanje SPTC zagotavlja inštruktorje oz. mentorje, ki prihajajo iz koalicijskih SOF enot. SV je s štirimi pripadniki ESD na rotaciji sodelovala v SPTC Wardaku od leta 2011 do 2013.

² Naša SOTU je dejansko izvajala naloge tudi z do osmimi različnimi platformami naenkrat, ki jih je v sodelovanju s specialistom OS ZDA nadziral in usmerjal slovenski specialist za navajanje zračne podpore (JTAC).